

Školitelský posudek na bakalářskou práci Anny Hotmarové:

Ostrovy v deltách bangladéšských řek: čary a jejich význam

Vývoj zájmu Anny Hotmarové o enviromentální problémy Bangladéše jsem mohl sledovat již jako vedoucí bakalářského semináře, v průběhu diskusí o zadání práce a o pracovní verzi úvodní části. Bohužel větší část textu jsem dostal až s verzí finální, proto se i ve školitelském posudku budu k práci vyjadřovat obšírněji než obvykle, a to zejména v oblasti argumentačních, stylistických a formálních nedostatků, které by bývalo snadné odstranit ještě před odevzdáním.

Úvodem musím konstatovat, že Anna Hotmarová zpracovala téma v českém prostředí prakticky neznámé na základě relevantní sekundární literatury a několika klíčových primárních legislativních zdrojů, které si sama vyhledala. Oceňuji, že práce se na problematiku těchto specifických území dívá mnohostranně z hlediska geologického, ekonomického, právního i sociálního jako na průnik přírodních a antropogenních faktorů a že spojuje diachronní perspektivu s výsledky aktuálních sociologických šetření. Ke struktuře a členění práce nemám žádných výhrad. Dále oceňuji, že se autorka nechala tématem vést a po konzultaci se školitelem mírně pozměnila důraz na některé jevy s *čary* spojenými, i když ve výsledku se mi i tak zdá, že se zadání držela dosti přesně.

Občasné nejasnosti ve výkladu lze autorce vytknout v rovině argumentační. Autorka v první kapitole často zmiňuje v různých srovnáních rozlohu Bangladéše, avšak nikde ji přímo neuvádí. Podobné je to s povodím hlavních bangladéšských řek: „Celé povodí těchto řek pokrývá území o rozloze 1 650 000 km², což je oblast jedenáctkrát větší než samotný Bangladéš“ (s. 11), přitom jen celé jihoasijské povodí Gangy je větší. Možná se zde projevuje překrývající se názvosloví velkých řek a pomohla by mapa onoho území. Dále například: „v Bangladéši byla hustota obyvatelstva v roce 2018 1240 obyv./km². Hustota obyvatelstva v oblasti *čarů* je pak poloviční, v oblasti *čarů* tam žije asi 600 000 lidí“ (s. 12). Není zde jasná rovina srovnání: mluví autorka o hustotě obyvatel na kilometr čtvereční a spletla si číslo a jednotku nebo o absolutním počtu obyvatel nijak blíže nedefinované „oblasti *čarů*“? Ostatně „oblast *čarů*“ či jinde „*čarová* oblast“ (s. 15) není v práci také blíže specifikována a čtenář může snadno nabýt dojmu, že se jedná o nějakou vymezenou oblast Bangladéše. Nepřesnosti v komparacích jsou asi nejčastějšími argumentačními nedostatky: „Mezi další průvodní jevy klimatické změny pak může patřit i nedostatek jídla, nepravidelné srážky a nízký výnos zemědělských plodin“ (s. 15). Nedostatek jídla je jevem poněkud jiného řádu, naopak mi zde chybí zaselování zemědělské půdy a propadání pobřežního pásu do moře. Z výkladu změn držby půdy ve východním Pákistánu mi není jasné, jak po změně ze stavu, kdy mohla jedna rodina držet maximálně 13 hektarů, do stavu, kdy mohl jednotlivec vlastnit hektarů 50, došlo k uvolnění půdy k přerozdělení.

Dále se autorka dopouští místy nepřesností: „Způsob, jakým soukromé vlastnictví fungovalo, se ovšem v průběhu bengálských dějin nevyvinul příliš spravedlivě.“ (s. 21). Autorka zjevně chce říci vlastnictví či držba půdy, jehož je soukromé vlastnictví jednou z forem, jak ukazují i další řádky, a poznámka o „spravedlnosti“ je snad zbytečně paušalizujícím hodnotícím soudem hned na počátku výkladu, který zahrnuje velké časové rozpětí a v tomto okamžiku ještě žádné konkrétně definované aktéry. Nebo „O ženu se při porodu starají její ženské příbuzné, dluh volají pouze v komplikovaných případech“ (s. 38). Dula je termín (a role) pocházející ze 70. let, který vznikl jako reakce na medikalizaci porodu v západní společnosti. Tu opravdu nemají proč volat. Možná chtěla autorka uvést nějaký émický termín nebo porodní bábu, respektive tradiční pomocníci s porodem (traditional birth assistant)? *Samádž* je důležitou sociální jednotkou bangladéšského venkova obecně, nejen

obyvatel *čarů*. Nemohu souhlasit, když autorka tvrdí, že „Neexistuje mnoho historických záznamů, co se týče dopadu těchto přírodních jevů (např. posun koryt řek, eroze břehů a vysychání půdy), ale z těch, co máme, můžeme odhadnout, že mnoho lidských osídlení bylo kvůli jejich působení zničeno či opuštěno“ (s. 18); zvláště pokud se jedná o větší sídelní města, která byla významnými politickými centry, víme toho více než dohady.

V historické části mi chybí zmínka o kolonizaci východní části Bengálska súfíjskými světci, jinde některé další jevy ovlivňující ne/stabilitu *čarů* – deforestace Himálaje a tání sněhového pokryvu, sporná regulace toků řek přehradami na indické a potenciálně čínské straně. Celkově je velká škoda, že autorka nepoužila také práce antropoložky Naveedy Khan. Klasifikace erozí říčních břehů (s. 14) by si možná zasloužila vysvětlující lingvistickou poznámku, stejně tak i další émické kategorie v textu. Ze stylistického hlediska bych vytkl časté opakování již jednou řečeného, např. nebezpečnost života na *čarech* a její příčiny. Dále formulace konotující překvapení u známých či předpokladatelných faktů (usazování Evropanů, dohady o půdu na *čarech*) či občasná vybočení ze stylu: „Historici se údajně neshodují na tom...“ (s. 17).

A nakonec několik formalit. Bangladéš je minimálně na jednom místě nesprávně jako femininum (s. 8). V populárním přepisu je název řeky místy (např. s. 11) Džamuna, ale jinde správně Jamuna (s. 14). Podobně se v textu vyskytuje Padmá, ale jinde je koncové a feminin krátké. V tabulce výrazů transliterace *carā* nereflektuje cerebrální r originálu, stejně tak není dobře transliterace *samgē sanyukta*. Byl by býval čtenáři užitečný i sloupeček s českými překlady. Obvykle se nedávají na stejné místo dvě poznámky pod čarou (pozn. 3,4), odkaz na obrázek by bylo lepší ponechat přímo v textu. Seznam dalších zdrojů na s. 55 není nijak označen a všude chybí primární odpovědnost. Naopak oceňuji obrazové přílohy.

Bakalářskou práci Anny Hotmarové i přes uvedené výhrady doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

2.2. 2021
Mgr. Martin Hříbek PhD.